

دانشگاه امام صادق (ع)
دانشکده معارف اسلامی و اقتصاد
پایان نامه کارشناسی ارشد

عنوان:

نقش درآمدهای نفتی در توسعه صنعتی ایران (1365 – 1347)

نویسنده: اصغر حسین زاده سرشکی

استاد راهنما: احمد فرجی دانا

استاد مشاور: محمد حسین تمدن، علیرضا رحیمی

سال تحصیلی: مهر 1369

توصیفگر: 270 ص. : جدول . نمودار. شماره بازیابی 19 الف.

واژگان کلیدی: درآمدهای نفتی / ایران / توسعه صنعتی / سیاست اقتصادی

چکیده:

هدف از پژوهش حاضر ، بررسی علمی و عینی مسیر درآمدهای نفتی کشور به عنوان ثروت یا سرمایه های بالفعل جامعه و توزیع آن در بخش صنعت و در جهت توسعه صنعتی کشور می باشد .
محدوده زمانی این تحقیق سالهای 1347 – 1365 می باشد.

فصل اول بحثی نظری در باب صنعتی شدن و شکل گرفتن افکار و عقاید اقتصادی پیرامون این مهم و بویژه نقش تراکم سرمایه و برنامه ریزی در این فرآیند است. فصل دوم به ریشه های صنعت و صنعتی شدن کشور از یک سو و درآمدهای نفتی و کیفیت تخصیص آنها و سهم بخش صنعت از این درآمدها تا سال 1347 می پردازد. فصل سوم با بررسی برنامه چهارم عمرانی ایران آغاز می شود و

کیفیت تخصیص منابع و عملکرد این برنامه را در جهت صنعتی شدن ایران بررسی می کند و با بحث و بررسی پیرامون برنامه پنجم عمرانی ادامه می یابد و به ارزیابی سیاستهای اقتصادی و نتایج و عملکرد این دو برنامه می پردازد. سپس برنامه ریزی اقتصادی پس از انقلاب اسلامی و موضوع صنعتی شدن در قانون اساسی جمهوری اسلامی ایران بررسی می شود. فصل چهارم با نگاهی دقیقتر و به روش آمار و ارقام میزان وابستگی تولید بطور کلی و تولیدات صنعتی کشور بطور خاص و به واردات و نقش نفت در واردات و تأمین واردات صنعتی کشور می پردازد. این فصل با بررسی سیاستهای سرمایه گذاری کشور در طی دوره مورد تحقیق و روند سرمایه گذاری و نتایج آن در رشد و توسعه صنعتی ادامه می یابد و با ارزیابی سطح تولیدات و صادرات صنعتی کشور پایان می یابد.

نتایج حاصل از تحقیق نشان میدهد یکی از مشکلات عمده توسعه اقتصادی ایران عدم وجود استراتژی توسعه می باشد که این مشکل در مورد صنعتی شدن ایران به علت خصوصیات ویژه فرآیند صنعتی شدن اعم از لزوم ارتباط با دنیای خارج و کشورهای صنعتی ، لزوم وجود سرمایه به حد لازم و ... شدت بیشتری می یابد. توسعه در ایران به معنی مدرنیزه شدن و غربی شدن برداشت شده است و این برداشت ، چه قبل از انقلاب و چه بعد از انقلاب یکسان است. این مسئله قبل از انقلاب مورد تمایل سیاستگذاران بود و بعد از انقلاب مورد تباعد و عدم پذیرش آنها. قبل از انقلاب اسلامی توسعه با طرحها و پروژه های بزرگ و حجیم در ابعاد و ارزشش محک زده می شد. و پس از انقلاب اسلامی در طرحهای کوچک با آمار و ارقام زیاد و تنها کاهش حجم واردات ملاحظه می شد. و طبیعی است که این هدف به تنهایی میسر نیست. رسالت درآمدهای فراوان نفتی قبل از انقلاب اسلامی ایجاد سازمانهای کم در ابعاد بزرگ و پس از انقلاب اسلامی ایجاد سازمانهای زیاد در ابعاد کوچک بود. ایجاد پدیده دوگانگی در ساختار اقتصاد و صنایع ایران (که اغلب به عنوان صنایع مونتاژ از آن یاد می شود) از جمله پیامدهای عدم برنامه ریزی می باشد.

عدم برنامه ریزی صحیح در ایران ، هزینه کردن درآمدهای نفتی هر سال در همان سال ، فقدان استراتژی صنعتی شدن و فقدان برنامه ریزی صحیح همراه با ناچیز بودن سرمایه گذاری صنعتی توسط بخش دولتی ، عدم وجود نظام محاسباتی ، اقتصادی و یا قضایی در بررسی کمی و کیفی هزینه های انجام شده از محل درآمدهای نفت ، بودجه های جاری و عمرانی دولت و ارتباط آنها با طرح و خطوط کلی توسعه اقتصادی کشور و یا در صورت وجود عدم کارآیی آنها از دیگر نتایج تحقیق می باشد. در پایان ، به منظور ایجاد توسعه یک بخش صنعتی پویا و خود اتکا پیشنهادهایی ارائه شده است.